

ARAMA KURTARMA TEŞKİLATI (AKUT) GÖNÜLLÜLERİNİN SERBEST ZAMAN TATMİN DÜZEYLERİ* LEVELS OF LEISURE TIME SATISFACTION OF SEARCH AND RESCUE ASSOCIATION'S (AKUT) VOLUNTEERS

Mehmet DEMİR**
Sefa Şahan BİROL***
Elif AYDIN****

Öz

Bireylerin serbest zamanlarında katılmış oldukları aktivitelerden bir tanesi de ciddi boş zaman aktiviteleridir. Ciddi boş zaman aktiviteleri gönüllülerinin önemli bir kısmını da Arama Kurtarma Derneği gönüllüleri oluşturmaktadır. Ciddi boş zaman aktivitelerinde katılmış oldukları bu aktivitelerdeki tatmin seviyeleri dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, Arama Kurtarma Teşkilatı (Akut) gönüllülerinin serbest zaman tatmin düzeylerinin incelenmesi araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye Akut faaliyetlerine aktif olarak katılan, 79 "Erkek" ve 155 "Kadın" olmak üzere toplam 234 gönüllü katılımcı oluşturmaktadır. Bu araştırma tarama modelinde gerçekleştirilen nicel bir araştırmadır. Araştırmada, araştırmacının geliştirmiş olduğu "Kişisel Bilgi Formu" ve Gökçe (2008) tarafından Türkçeye uyarlanan "serbest zaman tatmin ölçeği" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans analizi, tanımlayıcı istatistik, anova, t-testi ve kruskal Wallis-h testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde, cinsiyet değişkenine göre eğitimsel ve psikolojik alt boyutların da, eğitim durumu değişkenine göre eğitimsel alt boyutunda ve görev süresi değişkenine göre ise estetik alt boyutunda anlamlı farklılık bulunurken, yaş değişkeninde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ölçekten alınabilecek değerler göz önüne alındığında katılımcıların serbest zaman tatmin düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak, Akut gönüllülerinin serbest zaman tatmin düzeylerinin yüksek çıkmasında topluma sağladıkları faydadan almış oldukları hazzın, kazanmış oldukları statünün ve bununla birlikte toplum tarafından takdir edilmelerinin etkili olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Arama Kurtarma Teşkilatı, Serbest Zaman, Serbest Zaman Tatmin Düzeyi.

Abstract

One of the activities that individuals participate in their leisure time is also serious leisure activities. A significant part of volunteers for serious leisure activities are members of Search and Rescue Association volunteers. The level of satisfaction in activities in which volunteers participate with great sacrifice is remarkable. In this context, examining the level of leisure time satisfaction of Akut's volunteers is the purpose of the study. This research is a quantitative research conducted in the screening model. The study group is consist of totally 234 participants who are 79 "Men" and 155 "women" as actively participating to the Akut activities. In the research, the "Personal Information Form" developed by the researcher and the "Leisure Time Satisfaction Scale" adapted to Turkish by Gökçe (2008) was used as data collection tools. In the analysis of the data, frequency analysis, descriptive statistics, Anova, T-test and Kruskal Wallis-H test were used. As a result of the findings, a significant difference was found in psychological and educational sub-dimensions according to gender variable, in the educational subdimension according to the educational status variable and in the aesthetic sub-dimension according to task duration. When taking into consideration the values that can be taken from the scale it is determined that participants' leisure time satisfaction levels were found to be high. As a result, it can be said that status which is earned, pleasure from the benefit which is served to the public and appreciated by society can be effective on Akut volunteers' high levels of leisure time satisfaction.

Keywords: Search and Rescue Association, Leisure Time, Leisure Time Satisfaction.

1. GİRİŞ

Rekreasyon, insanların zorunlu ihtiyaçlarını yerine getirdikten sonra kendilerine kalan serbest zamanlarında özgür iradeleriyle seçerek gerçekleştirdikleri etkinliklere denmektedir. Rekreasyon, yenilenme, yeniden yapılanma anlamına gelen Latince "recreatio" kelimesinden gelmektedir. Türkçe karşılığı yaygın şekilde boş zamanları değerlendirme olarak kullanılmaktadır. Bu ise bireylerin ya da toplumsal kümelerin boş zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici etkinlikler anlamını taşımaktadır (Karaküçük, 1999).

* Bu çalışma, 07-09 Mayıs 2018 tarihleri arasında Manisa'da organize edilen "5. Uluslararası Spor Bilimleri, Turizm ve Rekreasyon Öğrenci Kongresi"nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

*** Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

**** Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Hızla gelişen dünyanın modern toplumları boş zamanın kullanımı noktasında birbirleri ile yarışmaya başlamışlar ve bu yarış içerisinde boş zaman kavramının ana hatlarını ortaya koyarak bunu anlayabilenler, daha avantajlı olmaya başlamışlardır (Işık, 2014).

20. yy 'da yaşam kalitesinin ön plana çıkmasıyla teknolojinin boş zaman kavramına getirdiği yeni açılımlar ile birlikte bazı kavramlar ortaya çıkmıştır. Stebbins (2007) yapmış olduğu etnografik çalışmalar sonucunda ciddi boş zamanı şu şekilde tanımlamıştır; "Özel bilgi, beceri ve deneyim gerektiren, oldukça önemli, ilginç ve tatmin edici olan amatör, hobi ya da gönüllü faaliyetler ile ilgili kariyer elde etmek amacıyla, seçilen etkinliğe sistematik bir şekilde katılım göstererek takip etmek için harcanan zaman dilimidir". Bununla birlikte Stebbins ciddi boş zaman tanımının boş zamanın tanımı içine sığmadığını ve boş zamanlarında daha geniş içeriksel çerçeveli aktivitelerle uğraşan kişilerin, boş zaman aktivitelerinde daha tatmin edici bir haz alanların ciddi boş zaman katılımcısı olduklarını vurgulamıştır. Ayrıca farklı bir tanımda da ciddi boş zaman; kariyer elde etmek amacıyla oldukça önemli, ilginç ve tatmin edici olan, kendine özgü bilgi, beceri ve deneyim gerektiren amatör, hobi ya da gönüllü faaliyetlerdir" şeklinde tanımlanmıştır.

Bu bağlamda ülkemizde gönüllülük anlamında hızla gelişen kuruluşu olan Arama Kurtarma Teşkilatı (AKUT) 1994 yılında Bolkar Dağları'nda başarısızlıkla sonuçlanan bir arama faaliyetinin sonrasında dağcılığı ve dağları bilen ancak kurtarma bilmeyen 7 kişi ile ilgili araştırma öğrenme çalışmalarını başlatmıştır. Bu grup sürdürdüğü çalışmalar sonucunda 1995 yılında "AKUT" adını almıştır. AKUT Aralık 1995' Bursa Uludağ'da ilk kurtarmasını gerçekleştirmiştir. Şubat 1996'da ise "AKUT Kurtarma Derneği" adını alarak resmi kuruluşunu tamamlamıştır. Kuruluşunun başında hedefi, dağlarda ve diğer zorlu doğa koşullarında doğru ve etkin arama-kurtarma faaliyetleri gerçekleştirmek olan AKUT, 1997 yılının Ocak ayında deprem eğitimini; Haziran ayında ise ilk sel eğitimini alarak, talep edildiği takdirde doğal afetlerde de ilgili resmî kurumlara yardımcı olabilir hale gelmiştir. 1998 Adana-Ceyhan depreminde gösterdiği yararlılıklar nedeniyle, Bakanlar Kurulu kararıyla 19 Ocak 1999'da "Kamu Yararına Dernek" statüsü almıştır. Türkiye'nin en güvendiği kurumlardan biri olan AKUT, sosyal sorumluluk anlayışıyla toplumu bilinçlendirme faaliyetlerine de aralıksız devam etmektedir. Seminer birimimiz bu kapsamda yılda ortalama 2.000 oturumla, 100.000 kişiye ulaşarak "Temel Afet Bilinçlendirme" ve "Deprem Bilinçlendirme" seminerleri vermektedir. Yine "Hayata Devam Türkiye" projemiz kapsamında AKUT tırımız Anadolu'yu karış karış gezerek 5 yılda 60.000 km. yol kat etmiş 52 il, 174 ilçede toplamda 5,5 milyon kişiye ulaşarak ve "Deprem Bilinçlendirme" semineri vermiştir. AKUT Spor Kulübü, AKUT Kültür Sanat Kulübü, AKUT Öğrenci Toplulukları, AKUT Vakfı gibi yapılanmalarıyla her yaş grubundan bireye ulaşmayı hedefleyen AKUT, % 100 gönüllülük esasıyla işleyişine devam etmekte; bağışlar ve kurumlara verdiği eğitimlerle mali kaynak sağlamaktadır (www.akut.org.tr). Akut yapmış olduğu bu çalışmalar sonucunda tatmin düzeyini yükseltmektedir. Tatmin; dürtü, güdü, ihtiyaç ve beklentilerin karşılanması olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir tanıma göre ise tatmin, bireylerin sahip olduklarıyla beklentileri arasındaki fark ile ilgilidir, bu fark ne kadar az ise tatmin de o kadar yüksek olacaktır (Kovacs, 2007, akt. Ayyıldız, 2015). Kişilerin rekreasyon etkinliğine katılım amaçları farklı olsa da, hepsinin ortak olarak toplandığı bir nokta vardır. Birey rekreasyon etkinliğinden haz almak ve aldığı haz sonucu tatmin olmak için katılır. Rekreasyonun amacı kişinin amaçlarını ve ihtiyaçlarını karşılamaktır. Kişiler çeşitli nedenlerden dolayı rekreasyona yönelirler fakat en önemli neden tatmin duygusunu yaşamaktır. Serbest zaman tatmini rekreasyon için en önemli amaç olmalıdır (Çelik, 2011, akt. Ayyıldız, 2015). Bu bağlamda akut gönüllüleri yapmış oldukları çalışmalar ve ülkemize sağladıkları fayda ile isimlerinden söz ettirmiş serbest zamanlarını "AKUT" ile aktif değerlendirerek hem sosyal kazanımlar sağlamış hem de toplumda statü sahibi olmuşlardır.

2.MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın desenine, araştırma grubuna, verilerin toplanmasına ve verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1.Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada, Akut gönüllülerinin serbest zaman tatmin düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma tarama modelindedir. Tarama araştırmaları, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre görece daha büyük örneklemeler üzerinde yapılan araştırmalara denir (Fraenkel ve Wallen, 2006).

2.2.Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye genelindeki AKUT arama kurtarma derneğinde aktif olan 2300 kişi arasından 234 kişi gönüllü olarak katılmıştır. Çalışma grubundan verilerin toplanmasının ardından

herhangi bir eksik veriye veya uç değer gösteren veriye rastlanmadığından 234 akut gönüllüleri ile çalışmaya devam edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, “Kişisel Bilgi Formu” ve “serbest zaman tatmin ölçeği” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu”; katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve görev süresi gibi bilgileri edinmek için kullanılmıştır.

2.3.2. Serbest Zaman Tatmin Ölçeği

Serbest Zaman Tatmin Ölçeğinin (Leisure Satisfaction Scale / LSS) orijinal formu toplam 51 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Beard ve Ragheb (1980) tarafından geliştirilen ölçek, Idyll Arbor, Inc. (1991) tarafından toplam 24 maddeden ve yine 6 alt boyuttan oluşan kısa forma dönüştürülmüştür. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmaları ise Gökçe (2008) tarafından yapılmıştır. 5’li Likert Tipi ölçek yapısında olan kısa form “Neredeyse hiç doğru değil”, “Nadiren doğru”, “Bazen doğru”, “Çoğu kez doğru”, “Neredeyse her zaman doğru” şeklinde 1 ile 5 arasında puanlandırılmıştır. Ölçeğin geçerlilik güvenilirliği Beard ve Ragheb (1980) tarafından ölçeğin uzun formu için yapılmış ve güvenilirlik analizinde her bir boyut için alınan Cronbach α katsayısı 0.85 ve 0.96 arası değişmektedir. Ölçeğin kısa formunda ise katsayı ortalaması 0.93’tür. Türkçe geçerliliğine ilişkin yapılan madde analizlerinde ölçeğin 6 alt boyutlu yapısını doğrulayan bulgular elde edilmiştir. Alt boyutların iç tutarlılık güvenilirliğine sahip olup olmadığını belirlemek için ölçeğin geneline ve alt boyutlarına ilişkin Cronbach α değerleri hesaplanmıştır. Ölçeğin genel toplamdaki değeri; 0.90, Psikolojik alt boyut için; 0.77, eğitimsel alt boyut için; 0.77, sosyal alt boyut için; 0.76, rahatlama alt boyutu için; 0.80, fizyolojik alt boyut için; 0.79, estetik alt boyutu için; 0.79 olarak belirlenmiştir. Bu değerler 0.60-0.80 aralığında yer aldığından, SZTÖ’ nün iç tutarlılık güvenilirliğine sahip bir ölçek olduğu söylenebilir (Gökçe ve Orhan, 2011).

SZTÖ’ nün alt boyutları ise sırasıyla; Psikolojik, Eğitimsel, Sosyal, Fiziksel, Rahatlama ve Estetik olmak üzere 6 başlık adı altında incelenmektedir. Her bir alt boyutta toplam 4 madde yer almaktadır. 1, 2, 3 ve 4. maddeler “Psikolojik” alt boyutunu; 5, 6, 7 ve 8. maddeler “Eğitimsel” alt boyutunu; 9, 10, 11 ve 12. maddeler “Sosyal” alt boyutunu; 13, 14, 15 ve 16. maddeler “Fiziksel” alt boyutunu; 17, 18, 19 ve 20. maddeler “Rahatlama” alt boyutunu; 21, 22, 23 ve 24. maddeler ise “Estetik” alt boyutunu oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılacak ölçeğin güvenilirlik katsayısı Cronbach Alfa; 0.91 bulunmuştur.

2.4. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma kapsamında ergenlerin veri toplama araçlarına vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda öncelikle veri setinin dağılımı incelenmiştir. Öncelikle hatalı ve eksik cevaplar incelenmiş, bu doğrultuda çarpıklık ve basıklık katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen verilerin çarpıklık katsayısı -0,625 ve basıklık katsayısı 1,001 olarak hesaplanmıştır. Normallik varsayımının incelenmesi amacıyla ayrıca histogram grafiği incelenmiş ve normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

3. BULGULAR

Tablo 1: Katılımcıların Kişisel Özellikleri

Katılımcıların kişisel özellikleri	n	%	
Cinsiyet	Erkek	79	33,8
	Kadın	155	66,2
Yaş	20-30 yaş arası	71	30,3
	31-41 yaş arası	89	38,0
	42-52 yaş arası	49	20,9
	53 ve üzeri yaş	25	10,7
Eğitim durumu	Ortaokul	4	1,7
	Lise	46	19,7
	Önlisans	42	17,9
	Lisans	118	50,4
Görev süresi	Lisansüstü	24	10,3
	1 yıldan az	55	23,5
	1-3 yıl arası	90	38,5
	4-6 yıl arası	54	23,1

7-9 yıl arası	17	7,3
10 yıl ve üzeri	18	7,7

Araştırmaya katılan kişilerin %33.8'i (n=79) erkek, %66.2'si (n=155) kadın, %30.3' (n=71) 20-30 yaş arası, %38'i (n=89) 31-41 yaş arası, %20.9'u (n=49) 42-52 yaş arası, %10.7'si (n=25) 53 ve üzeri yaş, %1.7'si (n=4) ortaokul, %19.7'si (n=46) lise, %17.9'u (n=42) önlisans, %50.4'ü (n=118) lisans, %10.3'ü (n=24) lisansüstü, %23.5 (n=55) 1 yıldan az, %38.5'i (n=90) 1-3 yıl arası, %23.1'i (n=54) 4-6 yıl arası, %7.3'ü (n=17) 7-9 yıl arası, %7.7'si (n=18) 10 yıl ve üzeri belirtmişlerdir.

Tablo 2: Katılımcıların Serbest Zaman Tatmin Düzeylerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Alt Boyutlar	N	X	Sd	Min	Max
Estetik	234	14,45	3,05	6,00	20,00
Rahatlama	234	13,83	3,12	5,00	20,00
Fiziksel	234	16,26	2,95	5,00	20,00
Sosyal	234	15,83	2,81	6,00	20,00
Eğitimsel	234	16,85	2,47	7,00	20,00
Psikolojik	234	16,75	2,35	9,00	20,00
Serbest Zaman Tatmin Toplam	234	94,00	12,69	45,00	120,00

Tablo 2'de serbest zaman tatmin düzeyi alt boyutları puanları ile serbest zaman tatmin düzeyi toplam puanı incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre katılımcıların serbest zaman tatmin düzeyinin eğitimsel boyutunda en yüksek olduğu (X=16,85), rahatlama boyutunda ise en düşük olduğu (X=13,83) belirlenmiştir. Araştırmaya katılan katılımcıların toplam serbest zaman tatmin toplam puan ortalaması X =94,00 olarak bulunmuştur. Buna göre; ölçekten alınabilecek değerler göz önüne alındığında (Ölçekten

Ölçek Alt boyutlar	Yaş	N	X	Sd	F	df	p
Estetik	20-30 yaş arası	71	15,16	2,82	2,403	3,230	0,068

alınabilecek değer en düşük 45 en yüksek 120) katılımcıların serbest zaman tatmin puanlarının ortalamasının üstünde olduğu söylenebilir.

Tablo 3: Katılımcıların yaş durumlarına göre serbest zaman tatmin düzeylerine ilişkin hesaplanan ANOVA testi sonuçları

Ölçek Alt boyutlar	Cinsiyet	N	X̄	Sd	t	df	p
Estetik Rahatlama	Kadın	79	14,57	13,61	2,93	3,03	0,953
	Erkek	89	14,40	13,62	3,12	3,28	
	Toplam	155	14,48	14,08	3,31	3,31	
Rahatlama	Kadın	79	13,81	14,68	3,14	2,32	0,081
	Erkek	79	13,85	16,40	3,13	3,06	
	Toplam	155	13,85	16,40	3,13	3,06	
Fiziksel	Kadın	79	16,63	16,01	2,63	3,25	0,409
	Erkek	79	16,07	16,30	3,10	2,63	
	Toplam	155	16,07	16,30	3,10	2,63	
Sosyal	Kadın	79	16,08	16,64	2,54	2,08	0,925
	Erkek	79	15,72	15,76	2,94	3,09	
	Toplam	155	15,72	15,76	2,94	2,82	
Sosyal Eğitimsel	Kadın	79	17,43	15,44	2,38	2,52	1,084
	Erkek	79	16,57	16,68	2,49	2,48	
	Toplam	155	16,57	16,68	2,49	2,48	
Psikolojik Eğitimsel	Kadın	79	17,28	16,61	2,20	2,49	0,587
	Erkek	79	16,48	17,06	2,39	2,51	
	Toplam	155	16,48	17,06	2,39	2,51	
Serbest Zaman Tatmin Toplam	Kadın	79	95,80	11,88	2,42	1,551	0,122
	Erkek	79	93,08	16,35	13,03	2,52	
	Toplam	155	93,08	16,35	13,03	2,52	
Psikolojik	31-41 yaş arası	89	16,73	2,34	1,893	3,230	0,131
	42-52 yaş arası	49	16,93	2,20			
	53 ve üzeri yaş	25	17,60	2,02			
Serbest Zaman Tatmin Toplam	20-30 yaş arası	71	93,92	13,24	0,428	3,230	0,733
	31-41 yaş arası	89	93,59	13,60			
	42-52 yaş arası	49	93,46	11,32			
53 ve üzeri yaş	25	96,68	10,45				

p<0.05

Tablo 3'te katılımcıların yaş durumlarına göre serbest zaman tatmin düzeylerine ilişkin hesaplamada toplam puanda ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (p<0.05). Başka bir deyişle katılımcıların yaş değişkenine göre serbest zaman tatmin düzeyleri benzerlik göstermektedir.

Tablo 4: Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre serbest zaman tatmin düzeylerine ilişkin hesaplanan t-testi sonuçları

***p<0.05**

Tablo 4'te görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan katılımcıların serbest zaman tatmin ölçeği alt boyutlarının puanları ile serbest zaman tatmin ölçeği toplam puanının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, eğitimsel ve psikolojik alt boyutlarda fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0.05). Söz konusu anlamlı farklılık kadınların lehine gerçekleşmiştir.

Tablo 5: Katılımcıların eğitim durumlarına göre serbest zaman tatmin düzeylerine ilişkin hesaplanan ANOVA testi sonuçları

*p<0.05

Tablo 5'te katılımcıların eğitim durumlarına göre serbest zaman doyum alt boyutlarından eğitimsel

	Eğitim durumu	N	S.O	χ^2	df	p	Anlamlı fark
Fiziksel	Ortaokul	4	200,50	16,139	4	*0,003	1-2 1-3 1-4 1-5
	Lise	46	126,55				
	Ön lisans	42	128,24				
	Lisans	118	115,16				
	Lisans üstü	24	79,02				
Serbest Zaman Tatmin Toplam	Ortaokul	4	195,50	10,363	4	*0,035	1-5
	Lise	46	119,35				
	Ön lisans	42	131,55				
	Lisans	118	113,89				
	Lisans üstü	24	94,10				

alt boyutunda anlamlı fark tespit edilmiştir (p<0.05). Bu farklılıkta ortaokul mezunu katılımcıların ortalama puanlarının, lisans mezunu katılımcıların ortalama puanlarına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Fiziksel alt boyut ve serbest zaman tatmin toplam puanları homojenlik göstermediğinden, Kruskal Wallis-H anlamlılık testi uygulanmıştır

Tablo 6: Katılımcıların eğitim durumlarına göre serbest zaman tatmin düzeylerine ilişkin hesaplanan Kruskal Wallis-H testi sonuçları

*p<0.05

Tablo 6'da eğitim durumu değişkeni Anova test analizlerine göre homojenlik gösteremeyen fiziksel

Ölçek Alt boyutlar	Görev süresi	N	\bar{X}	Sd	F	df	p	Anlamlı fark
Estetik	Ortaokul	4	16,75	2,50	1,571	4,229	0,183	---
	Lise	46	14,76	3,27				
	Ön lisans	42	14,81	3,13				
	Lisans	118	14,35	3,02				
	Lisans üstü	24	13,42	2,48				
Rahatlama	Ortaokul	4	15,25	4,43	1,054	4,229	0,380	---
	Lise	46	14,22	3,05				
	Ön lisans	42	13,90	2,76				
	Lisans	118	13,82	3,10				
	Lisans üstü	24	12,79	3,74				
Sosyal	Ortaokul	4	17,25	2,22	1,153	4,229	0,332	---
	Lise	46	16,02	2,64				
	Ön lisans	42	16,43	2,13				
	Lisans	118	15,61	3,08				
	Lisans üstü	24	15,33	2,81				
Eğitimsel	Ortaokul	4	20,00	0,00	3,218	4,229	*0,014	1-4
	Lise	46	16,57	2,40				
	Ön lisans	42	17,55	2,11				
	Lisans	118	16,56	2,59				
	Lisans üstü	24	17,17	2,39				
Psikolojik	Ortaokul	4	18,25	1,71	1,698	4,229	0,151	---
	Lise	46	16,37	2,31				
	Ön lisans	42	17,36	1,97				
	Lisans	118	16,74	2,42				
	Lisans üstü	24	16,25	2,63				

Hoc testlerinden birisi olan ve varyansların eşit olmadığı durumlarda uygulanan Tamhane testi uygulanmış olup, anlamlı farkın fiziksel alt boyutunda ortaokul mezunu olanların lehine olduğu, serbest zaman tatmin toplam puanında ise anlamlı farkın ortaokul ve lisansüstü mezunları arasında olduğu ve anlamlı farkın ortaokul mezunlarının lehine olduğu tespit edilmiştir (p<0.05).

Tablo 7. Katılımcıların görev süresi değişkenine göre serbest zaman tatmin düzeylerine ilişkin hesaplanan ANOVA testi sonuçları

	Görev süresi	N	S.O.	x ²	df	p	Anlamlı fark
Rahatlama	1 yıldan az	55	13,62	3,33	0,786	4,229	0,535
	1-3 yıl arası	90	13,66	2,95			
	4-6 yıl arası	54	14,17	3,25			
	7-9 yıl arası	17	14,82	2,67			
	10 yıl ve üzeri	18	13,44	137,41			
Estetik	1 yıldan az	55	17,04	2,52	14,289	4	*0,005
	1-3 yıl arası	90	17,04	118,51			
	4-6 yıl arası	54	16,04	118,82			
	7-9 yıl arası	17	16,00	82,21			
	10 yıl ve üzeri	18	16,47	80,97			
Fiziksel	1 yıldan az	55	16,64	2,58	2,224	4,229	0,067
	1-3 yıl arası	90	15,91	2,84			
	4-6 yıl arası	54	15,44	2,89			
	7-9 yıl arası	17	15,12	3,04			
	10 yıl ve üzeri	18	14,89	2,49			
Sosyal	1 yıldan az	55	17,22	2,29	0,441	4,229	0,779
	1-3 yıl arası	90	16,74	2,68			
	4-6 yıl arası	54	16,81	2,46			
	7-9 yıl arası	17	16,47	2,55			
	10 yıl ve üzeri	18	16,83	2,07			
Eğitimsel	1 yıldan az	55	16,78	2,39	0,559	4,229	0,693
	1-3 yıl arası	90	16,61	2,23			
	4-6 yıl arası	54	16,69	2,61			
	7-9 yıl arası	17	17,53	1,94			
	10 yıl ve üzeri	18	16,83	2,48			
Psikolojik	1 yıldan az	55	96,73	11,15	1,062	4,229	0,376
	1-3 yıl arası	90	93,43	12,85			
	4-6 yıl arası	54	93,57	14,23			
	7-9 yıl arası	17	93,29	10,40			
	10 yıl ve üzeri	18	90,44	13,26			
Serbest Zaman Tatmin Toplam	1 yıldan az	55	96,73	11,15	1,062	4,229	0,376
	1-3 yıl arası	90	93,43	12,85			
	4-6 yıl arası	54	93,57	14,23			
	7-9 yıl arası	17	93,29	10,40			
	10 yıl ve üzeri	18	90,44	13,26			

p<0.05

Tablo 7’de katılımcıların görev süresi durumlarına göre serbest zaman alt boyut puanları ve toplam puanında anlamlı fark tespit edilmemiştir (p<0.05). Başka bir deyişle katılımcıların Akut birimindeki görev sürelerine göre serbest zaman tatmin düzeyleri benzerlik göstermektedir. Estetik alt boyut puanı homojenlik göstermediğinden, bu alt boyut Kruskal Wallis-H anlamlılık testi uygulanmıştır.

Tablo 8: Katılımcıların görev süresi değişkenine göre serbest zaman tatmin düzeylerine ilişkin hesaplanan Kruskal Wallis-H testi sonuçları

***p<0.05**

Tablo 8’de görev süresi değişkeni Anova test analizlerine göre homojenlik gösteremeyen estetik alt boyut puanı için Kruskal Wallis-H testi uygulanmış ve katılımcıların görev süresi durumlarına göre anlamlı fark tespit edilmiştir (p<0.05). Anlamlı farklılığın tespit edilmesi için Post-Hoc testlerinden birisi olan ve varyansların eşit olmadığı durumlarda uygulanan Tamhane testi uygulanmış olup anlamlı farkın 1 yıldan az görev süresi olanların lehine olduğu tespit edilmiştir (p<0.05).

4. TARTIŞMA

Akut, gerçekleştirdiği arama kurtarma çalışmalarıyla birlikte bünyesine günden güne faaliyetlerde aktif görev almak isteyen birçok değerli gönüllü kazandırmıştır. Bu gönüllüler ciddi boş zamanlarında akut adına eğitimler almakta ve birçok faaliyette aktif rol üstlenmektedirler. Gerçekleştirilen bu yöndeki faaliyetlerde bireyin yaptığı iş neticesinde bir tatmin düzeyine ulaşmasının, birey ve yapılan faaliyet ilişkisinin olumlu algılanmasında önemli olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda akut gönüllülerinin serbest zaman tatmin düzeylerinin tespiti, cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve görev sürelerinin serbest zaman tatmin düzeylerinde etkili olup olmadığı ortaya konmak istenmiştir.

Katılımcıların serbest zaman tatmin düzeylerinin incelenmesi neticesinde, akut gönüllülerinin serbest zaman tatmin düzeylerinin ortalamasının üstünde olduğu tespit edilmiştir. Akut gönüllülerinin serbest zaman tatmin düzeylerinin yüksek çıkmasının nedeni olarak, toplumsal yönden sağladıkları faydadan almış oldukları hazzın, kazanmış oldukları statünün ve bununla birlikte toplum tarafından takdir edilmelerinin etkili olduğu söylenebilir.

Serbest zaman tatmin düzeyleri; estetik, rahatlama, fiziksel, sosyal, eğitimsel ve psikolojik alt boyutları kapsamında incelendiğinde; katılımcıların serbest zaman tatmin düzeyinin en yüksek eğitimsel alt boyutunda, en düşük ise; rahatlama alt boyutunda olduğu tespit edilen bir diğer bulgudur. Yiğit (2018) çalışmasında, rahatlama alt boyutunun diğer alt boyutlara oranla daha yüksek seviyede aritmetik ortalamaya sahip olduğu belirlenmiş olup, bu bulgu çalışma bulgumuzla benzerlik göstermemektedir. Rekreasyon aktiviteleri bireylerin zevk ve haz alma amacı ile ruhsal ve fiziksel anlamda fayda sağladıkları faaliyetlerdir. Alan yazın incelendiğinde bu faaliyetlere katılan bireylerin serbest zaman tatmin düzeylerinin diğer alt boyutlara nazaran rahatlama alt boyutunda daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Ancak ciddi boş zaman aktivitesi olarak değerlendirilen akut faaliyetlerinde karşılaşılan sorunlar ve bu aktivitelerin yapılış amacı, hayati konuların ön planda olması, katılımcıların bu faaliyetlere rahatlama amacından farklı olarak daha ciddi, ehemmiyetli ve sorumlu bireyler olarak yaklaşmalarına sebep olmaktadır. Bu sebeple eğitim alt boyutunun diğer alt boyutlara oranla daha yüksek çıkmasında bireylerin bu faaliyetlere katılım amaçlarının bilincinde oldukları ve bu hususta eğitimlerini daha üst seviyelere çıkarma hedefleri olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Cinsiyet değişkenine göre; eğitimsel ve psikolojik alt boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmiş bu anlamlı farklılığın kadınların lehine olduğu görülmüştür. Bunun nedeni olarak kadınların faaliyetlere katılma noktasına gelene kadar geçirmiş oldukları eğitim sürecinde kendilerini içinde bulunacakları ortama mental açıdan daha iyi hazırladıkları düşünülmektedir. Sönmezoğlu ve ark. (2014) gençlik merkezi üyelerinin, cinsiyet değişkeni açısından serbest zaman tatmin düzeylerini incelemiş, psikolojik ve eğitimsel alt boyutunda anlamlı farkın olduğunu tespit etmişlerdir. Bu sonuç çalışma bulgumuz ile paralellik göstermektedir. Agyar (2013)'ın kadınlar üzerinde yaptığı çalışmasının sonucuna göre kadınların psikolojik ve fizyolojik alt boyutlarda yüksek katsayıya sahip olduğu gözlemlenmiştir ve çalışmamızın bulgusunu destekler niteliktedir.

Akut gönüllülerinin eğitim durumları değişkeninde; eğitimsel alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık ortaokul mezunu katılımcılarla lisans mezunu katılımcılar arasında olup ortaokul mezunları lehinedir. Bu farklılığın nedeni olarak, erken yaşlarda iş hayatlarının başlaması ve geldikleri bu noktada gördükleri değere farklı bir anlam yüklemelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayyıldız (2015) çalışmasında Serbest Zaman Tatmin Ölçeği'nin bütün alt boyutlarında eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin serbest zaman tatmin düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğunu belirlemiş ve bu durumu eğitim düzeyi ve serbest zaman tatmini doğru orantılı artış göstermektedir şeklinde ifade etmiştir dolayısıyla elde edilen bu sonuç çalışmamız bulgusuyla farklılık göstermektedir.

Görev süresi değişkeni incelendiğinde; estetik alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu ve bu anlamlı farklılığın 1 yıldan az görev süresi olanların lehine olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni olarak; faaliyete katılan ortam bireye her ne kadar estetik anlamda bir hoşluk sunmasa da görev süresi bir yıldan az olanlar yani bu ekip içerisinde henüz göreve başlamış olanlar, almış oldukları teorik eğitimi pratiğe dökme fırsatını yeni yakalayabildikleri için faaliyet esnasında bulunmuş oldukları ortam ilginçlik bakımından bu anlamda daha tatmin edici gelmektedir.

Katılımcıların serbest zaman tatmin düzeyleri yaş değişkeni açısından incelendiğinde; anlamlı farklılık görülmemiştir. Akut arama kurtarma derneğinin, her yaş grubuna ihtiyaç duymasının yanı sıra, gönüllülerin eğitim sürecinde bir bütün olarak ortak bir amaç doğrultusunda hareket etmeleri gerekliliği ve bu amacın toplum yararına olacağı yönündeki inancı benimsemiş olmaları düşüncesi, farklılığın ortaya çıkmamasının nedeni olarak yorumlanmaktadır. Yaman ve ark. (2016) gençlik merkezi faaliyetlerine katılan bireylerin serbest zaman tatmin düzeylerini yaşa göre farklılaşmadığını belirtmişlerdir. Bu bulgu çalışma bulgumuzla örtüşmektedir.

5.SONUÇ

Sonuç olarak; Akut gönüllülerinin, serbest zaman etkinliklerine katılımları sonucunda ortaya koydukları ve eriştikleri doyumun olumlu yönde olmasını, istedikleri faydayı sağlayarak beklentilerinin karşılanması ve bu faaliyetlere katılmaktan dolayı mutlu olmalarıyla açıklayabiliriz. Serbest zaman tatminine yönelik yapılan çalışmalarda örneklem seçiminin ölçek alt boyutları açısından ne denli önemli olduğunu bu çalışmamızla da destekleyebiliriz. İlgili literatür taramasında alt boyutlardan biri olan rahatlama boyutunun çoğu çalışmada yüksek bulunmasını yapılan serbest zaman faaliyetiyle doğru orantılı olarak ilişkilendirmemize neden olurken, akut gönüllülerinin serbest zamanda yaptıkları bu faaliyet noktasında rahatlama boyutunun düşük çıkması beklendiği bir sonuç olmuştur. Araştırmacılara yapılacak

benzer çalışmalarda farklı serbest zaman faaliyetlerinin değişik örneklem grupları ile de yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Agyar, E.(2013). *Contribution of Perceived Freedom And Leisure Satisfaction To Life Satisfaction in A Sample of Turkish Women*. Social Indicators Research, 116, 1-15
- Ayyıldız, T. (2015). *Rekreatif Dans Faaliyetlerine Katılan Bireylerin Serbest Zaman Tatmin Düzeylerinin İncelenmesi*, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Beard, J.G., Ragheb, M.G. (1980). *Measuring Leisure Satisfaction*, *Journal of Leisure Research*, 12(1), 20-23.
- Fraenkel, J.R., Wallen, N.E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill.
- Gökçe H. (2008). *Serbest Zaman Doyumunun Yaşam Doyumu ve Sosyo-demografik Değişkenlerle İlişkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Gökçe H., Orhan K. (2011). Serbest Zaman Doyum Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 22(4): 139-147
- Idyll Arbor. Inc. (1991). *Leisure interest measure*. Ravensdale, WA: Author.
- Işık, U. (2014). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda okuyan ciddi boş zaman katılımcılarının kişilik özelliklerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon, Boş zamanları Değerlendirme, Kavram Kapsam ve Bir Araştırma*. Seren Matbaacılık Yayınları.
- Sönmezoglu, U., Polat, E., Aycan, A. (2014). Gençlik Merkezi Üyeleri ve Bazı Değişkenlere Göre Serbest Zaman Tatmin Düzeyleri, *International Journal of Science Culture and Sport*, 1,226.
- Stebbins, R.A. (2007). *Serious Leisure, A perspective for Our Time*, New Brunswick: Transaction Publishers.
- Yaman, B., Akgül Merve, B., Karaman, M., Ayyıldız, T., Karaküçük, S.(2016). *Gençlik Merkezi Faaliyetlerine Katılan Bireylerin Serbest Zaman Tatmin Düzeylerinin İncelenmesi*, Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 10 (3), 474.
- Yiğit, İ. (2018). *Üniversite Topluluklarında Rekreatif faaliyetlere Katılan Bireylerin Serbest Zaman Tatmin Düzeylerinin İncelenmesi*, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Malatya.